

Szindbád hazament

Szindbád, a hajós és úriember rosszállóan pillantott végig a februári városra. „Egy kis hidegtől meg hótól mindjárt katasztrófahangulatot teremtenek. Elfajzott népesség. Pedig meg van írva, hogy a hó megőrzi a szökevény nők lábnyomát és a szilvapálinka is egészen másképp esik ilyenkor a Székely utcai borozóban, ha az ember Jókaira, Máraira vagy Ottlikra emlékezik. Eh”, legyintett, „úgyis írni kell valamit.”

És írt. Szindbád egészen különlegesen és varázslatosan tudott írni, úgy, ahogyan magyar nyelvterületen csak nagyon-nagyon kevesen – és briliáns tollát utolsó leheletéig szegény és édes hazánk ügyének szolgálatába állította, mert azt vallotta, hogy olyan okos és leleményes a mi népünk, hogy jószerével nem is tehetünk egyebet.

Szindbád még egyéves sem volt, amikor szülőföldjén, a magyar Gascogne-ban, ahogyan Szabó Zoltán nevezte, a betörő idegen hódítók páratlan emberirtást végeztek, negyvenezer körüli ártatlan magyar áldozattal, és erről évtizedekig mukkanni sem lehetett. Egyelőre Szindbád is hallgat és szorgalmasan gyűjtögeti a munióit, tanul és olvas és még huszonhat éves sincs, amikor a magyar irodalom nagyfejedelmével, Illyés Gyulával készíthet interjút, és Illyés annyira elégedett a messziről jött, gondosan fésült, jóképű déli fiatalember munkájával, hogy a beszélgetést beválogatja 1971-ben megjelent, ma már klasszikus Hajszálygyökörek című kötetébe. Szindbád nem éri be ennyivel. Érti, hogy legnagyobbjainkból kell erőt merítenie, mint Anteusnak a föld érintésekor. És következik Déry Tibor és Németh László és Weöres Sándor és Ottlik Géza és sorban a többiek. Szindbád még nincs negyven, amikor azon kapja magát, hogy édesapjától, az újvidéki tanárebembertől örökölt erőteljes pedagógiai hajlamainak meglepetésszerű kitöréseként, tanítványok és tisztelők egész hada veszi körül, figyelik, lesik a szavát, hivatkoznak rá – szellemi nagyhatalom, első ember, vezéregyéniség lett, szinte egyik napról a másikra. És érzi: sorsdöntő idők következnek.

A magyarországi és általában a közép-kelet-európai változások hatására Szindbád idestova hét évtizede széttrancsírozott hazájának elszakított részein is kibomlanak a zászlók. A szabadkai sportcsarnokban legalább tízezer ember énekliegyütt a Himnuszt. Százak arcán patakokban a könnyek. Szindbád az emelvényen áll és rendben levőnek talál mindent. Azután megszólal. Pár

perc után templomi csend. „Bennünket naponta vizsgáztatnának államhűségéből. ..De életünkre és vérünkre, úgy látszik, szükség van, ha már ennyire vallatnak bennünket. Arra a jóhiszemű kérdésre, hogy lojálisak vagyunk-e a szerb államhoz, ma már úgy válaszolunk: kettőn áll a vásár. Annnyira leszünk lojálisak, amennyire a szerb állam lojális lesz irántunk.”

Azután háború jött és dögvész, Szindbád minden magyarok fővárosában talál menedéket és hamarosan rá kell jönnie, hogy itt is ugyanazt kell folytatnia, amit odalenn, csak kicsit másként. Bennszülött-létünk nagyjából ugyanaz, ellenségeink adottak, türelmesek és sokoldalúak, mint a Borgiák, neki pedig minden felkészültségére, olvasottságára, tapasztalatára, emberismeretére és humorára létfontosságú szüksége van, mert itt is ugyanazt várják tőle, mint Kosztolányi rónaságán. „Nosza hát”, bölintott egykedvűen és létrehozta a Kárpát-medence, sajna, alig másfél évig létezett legjobb lapját, amelyből azután a szó szoros értelmében évtizedekig éltek szerzők, munkatársak, barátok, kapcsolatokban, közösségekben, szellemben, emlékek felidőzésében és szindbádi munióójával – és csak ők – csak mi - tudtuk, miért villan össze cinkosan a tekintetünk, ha az a lap, ha azok az idők kerülnek szóba. Amitől jószerével létezőnk, létezni tudunk, azóta is. Szindbád, a hajós és úriember meg közben hajózott tovább, ha különösen jókedve volt, meghívta magához néhány különösen szeretett cimboráját, hamar ismertté és legendássá lett budapesti otthonába, amely előírászerűen közel volt a Dunához és a gyönyörű magyar parlamenthez, ahol az ország dolgait vitatják meg. Helyettese lett a magyar televíziózás legnagyobb alakjának, egy magas, jóvágású pacáknak, akit akár „a” csupa nagybetűs, igazi Riporter élő megtestesülésének is lehetett nevezni (Chrudinák Alajosnak hívták), később megismerkedett egy nagyhírű, akkoriban már széltébenhosszában szidott, nagydarab emberrel, a lapjánál is dolgozott - és akit idővel egyre többet emlegetett. Nem drámaíróként, hanem magyar gondolkodóként. Szindbád, aki nemigen adott a sanda illemtan és a sznobisztikus elvárások ilyen-amolyan hülyeségeire, élete delén túl már egyre kevesebb embert illetett fenntartások nélküli, őszinte, szinte hódoló elismeréssel – ez a kevésszavú, nagy melák ember e nagyon kevesek közé tartozott. „A kor vitán felüli legzseniálisabb magyar politikai-közéleti

publicisztikáját írja”, jegyezte meg róla az utóbbi években mind gyakrabban, zordon jakobinus elismeréssel és kevés szóval, mert azt tanította – e sorok írójának is éppen, pályatárs-tanítványként – hogy „Domikám, a kevesebb mindig több” és azután tette hozzá jó bácskai csibészéggel, kacsintva, szája szögletében sajtóságon sármos mosolyával: „persze, ezt csak te tudod megírni.”

Most mégis itt vagyok, kedves Szindbád, hajós és úriember, édes Mikikém, évtizedek óta kedves bátyám, mesterem, harcostársam, testvérem, barátom – jelenem, nem tudom megírni. Szétesik az anyag. Rangom vesztetten ülök itt a gép előtt már két napja, mint TE, midőn Ottlikot búcsúztattad – én nem tudok most igazán, összefogottan elbúcsúzni Tőled. Mert kinézek az utcára és még az utcanévtáblák is fájnak. Mindegy, Véled szólva: magyarok vagyunk, férfiak vagyunk és magyar férfi viselkedjék ehhez méltóan. Legfőképp, ha Hornyik Miklós áll most előtte. Ő és egyedül Ő.

Szindbád, a hajós és úriember megtorpant egy pillanatra. Láttá, hogy az a nagydarab ember baktat előtte komótosan, aki a kor vitán felül legzseniálisabb magyar politikai-közéleti publicisztikáját írja. „Ez meg alighanem a Csurka Pista lesz” állapította meg elégedetten Szindbád és könnyedén utána szólott a meláknak: „Hova a francba sietsz, Pista? Talán megváránál...” A megszólított nehézkesen megfordult, egymásra néztek, mindent tudóan, és együtt hallgatták Weöres Sándor sorait: „Van? Már csak volt./Volt? Már csak van./A mennybolt hágóiban,/ a csillagfény iszalagjaiban,/mindég ifjan, sose vénen,/mint egy Árpád-házi király/magyarjainak szívében.”

Feljegyezték: Arthur, a nagy király nem halt meg a csatamezőn, Avalonba, a gyógyulás szigetére vitték a tündérek, s egy napon vissza fog térni, ha népének szüksége lesz rá.

Így lesz. Tudom. Tudjuk.

Fotó: Váli Anna

Folyóirat-bemutató után kávéházi oldott hangulatban (2002)